

Колдашов А. О.,

студент 13 групи 1 курсу магістратури Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

МОЛОДІЖНИЙ ЕКСТРЕМІЗМ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ

Ключові слова: екстремізм, угруповання, радикали, молодь.

Keywords: extremism, alignment, radicals, young people.

Анотація: Розглянуто кримінологічну природу феномену екстремізму. Розкрито причини втягнення молоді у діяльність екстремістських угруповань і запропоновано заходи запобігання і профілактики молодіжного екстремізму.

Abstract: The criminological nature of the phenomenon of extremism is considered, the causes of youth involvement in the activities of extremist groups are revealed, proposed measures to prevent and prevent youth extremism.

За останні три роки українське суспільство звикло до таких понять як “екстремізм”, “війна”, “наси́льство”, “крайні методи”. Ці явища довгий час були переважно теорією вітчизняної кримінології та окремими поодинокими винятками, однак, зараз отримали поширення, набули ознак буденності. Екстремізм, на жаль, став звичним [1].

Екстремізм є складним соціально-політичним, правовим феноменом та має серйозну загрозу для безпеки суспільства. Явище екстремізму розглядалось в працях В. Боярова, С. Васильчука, Д. Веденєєва, Л. Веденєєвої та інших відомих вчених.

Використовуючи популістські методи політичної боротьби і нестримну соціальну демагогію, екстремістські угруповання здобувають певну підтримку серед населення. Збурення ними протестних настроїв, демонстративне ігнорування прав і свобод людини, схильність до свідомого спрощення суспільно значущих проблем шляхом формування колективного образу «ворожих сил», до яких потрапляють посадові особи органів державної влади, політичні опоненти, окремі національні та релігійні групи, зумовлюють суттєві ускладнення демократичного політичного розвитку України та її окремих регіонів. Достатньо 2-3 особи екстремістсько-мотивованих та екзальтованих осіб, щоб спровокувати та спричинити масові сутички, викликати заворушення, призвести до людських жертв [2].

Це призводить до дезорганізації, а в окремих випадках і до блокування діяльності державних установ, спалахів насильства, поширення сепаратистських рухів, які значною мірою дістають організаційну, фінансову, матеріально-технічну, ідеологічну, а подекуди й військову підтримку з-за кордону.

Особливо небезпечною є тенденція втягнення молоді у діяльність екстремістських угруповань. Подібне залучення може відбуватися шляхом підкупу або обману, використовуючи властивий молоді романтизм і бунтарський дух, енергію та заповзятість, маніпулюючи її патріотичними почуттями, екстремісти пропонують молодим людям утопічне, героїчне, сповнене «особливим сенсом» життя, проте використовують їх для досягнення власних соціально-деструктивних цілей [3].

Проблема агресивної і екстремістської поведінки молодого покоління стає все більш актуальною в умовах української дійсності. Елементи екстремістської поведінки формуються на тлі деформації соціального і культурного життя суспільства. У перелік основних причин зростання екстремістського поведінки серед молоді дослідники схильні включати наступні: соціальна нерівність, бажання самоствердитися в світі дорослих, недостатню соціальну зрілість, а також недостатній професійний і життєвий досвід, а отже, і порівняно невисокий (невизначений, маргінальний) соціальний статус. [4]

Спираючись на дані соціологів, ми можемо констатувати, що молодь бере активну участь в організованих масових екстремістських акціях і їх об'єднаннях в неформальні молодіжні організації (угруповання) та екстремістські спільноти. Членами таких неформальних угруповань екстремістської спрямованості найчастіше стають неповнолітні особи у віці 14 - 18 років, зауважимо також, що підлітки все частіше виступають не тільки в якості виконавців, але й організаторів (ватажків) молодіжних екстремістських організацій (угруповань).

Існує два «табори» екстремістського середовища в Україні: «Ультраправі радикали» – більш організовані, мобілізовані, є значно небезпечнішими. До таких молодіжних екстремістських угруповань можна віднести футбольних «ультра», Правий сектор, Патріот України тощо. Так, 27 квітня 2014 р. у Харкові під час спільної ходи «ультра» ФК «Металіст» та ФК «Дніпро» сталася сутичка із проросійськи налаштованими громадянами, в результаті якої до лікарень звернулися десятки людей. Зіткнення 2 травня 2014 р. у м. Одеса між «ультра» ФК «Чорноморець» та ФК «Металіст» з одного боку, та учасниками проросійських заворушень з іншого, закінчилася трагедією із десятками загиблих.

«Ліві» радикали наразі не мають визначального впливу у суспільстві, діють у віртуальній площині, переважаючи в інтелектуальній дискусії («Проти течії», «Червона гвардія Спартак», «Спілка робітників Севастополя», об'єднання «Боротьба» тощо), мають соціально-культурне значення, не суспільно-політичне. Були ліворадикальні вияви, що містилися ознаки загрози терористичної діяльності: події 2000-х років, справа одеських комсомольців тощо [4].

Зважаючи на зазначене вище, необхідно виділити основні напрями профілактики молодіжного екстремізму, а саме: а) цілеспрямоване вдосконалення законодавчої бази, постійну

увагу до проблеми кримінологічного вивчення відповідних проявів і складів злочинів; б) склади злочинів екстремістської спрямованості доцільно віднести до категорії тяжких злочинів, що суттєво полегшить роботу оперативних служб в виявленні вищезгаданих злочинів, так як проведення повного комплексу оперативно-розшукових заходів можливе лише щодо осіб, підозрюваних або обвинувачуються у вчиненні тяжких або особливо тяжких злочинів; в) заборона вільного продажу літератури, містить теорії расової, національної або соціальної переваги, а також матеріалів, які містять заклики до геноциду та етнічних чисток. Такого виду заходи повинні регулюватися відповідним законом і, містити чітке визначення такої літератури; г) відстеження проєкстремістських настроїв в засобах масової інформації та на відкритих інтернет-ресурсах; д) проведення лекцій, тренінгів, наукових заходів, профілактичних бесід в школах, ліцеях та технікумах тощо щодо сутності та негативних наслідків участі в таких угрупованнях, зокрема, про кримінальну відповідальність; е) збільшення штрафів за участь у несанкціонованих мітингах; ж) організація та проведення спільно з правоохоронними органами профілактичних заходів щодо попередження масових хуліганських проявів з боку неформальних молодіжних об'єднань екстремістської спрямованості під час масових молодіжних заходів.

Таким чином, політики і екстремісти часто використовують молодь для досягнення власних соціально-деструктивних цілей, згубно впливаючи на молодих людей, створюючи для них спотворені життєві орієнтири.

Для Української держави дуже важливо утримати молодь від радикальних і протиправних дій для цього держава має використовувати можливості як правоохоронних органів так і зусилля громадянського суспільства, яке вже відреагувало на ріст екстремізму створивши Український інститут дослідження екстремізму.

Список використаних джерел:

1. Писаренко О. Н. Тероризм как крайняя форма выражения экстремизма. Научные проблемы гуманитарных исследований. 2010, № 10. С. 241–248.
2. Пилогина Т. В. Экстремизм: социально-правовой анализ причин возникновения и способов его преодоления. Общество и право. 2011, № 3 (35). С. 231–233.
3. Васильев Ф. П. Природа современного экстремизма. URL: <http://jurnal.amvd.ru/indviewst.php?stt=214&SID> (дата звернення: 24.11.2017).
4. Васильчук Є. О. Російський екстремізм в Україні : монографія / Є.О. Васильчук. Черкаси: Видавець Ольга Вовчок, 2015. – 120 с. – (Серія «Проблеми національної безпеки»).

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017